

BÁTHY SÁNDOR¹**Anyagi erőforrások a hivatásrendeknél, a műveletek támogatásának kulcsa****Material Resources Held by Professional Orders, Key to Operational Support****Absztrakt**

A különleges jogrendet kiváltó események kezeléséhez, a védekezés minden formájához anyagi készletekre van szükség. Annak megállapításához, hogy mennyire, hol és mikor, az maga az anyagellátás megszervezésének kiinduló pontja. A védekezést tervezők számára fontos tudni, hogy mennyi anyagot és milyen ütemezéssel kell utánszállítani, és hol helyezkednek el a különböző rendeltetésű anyagok. A cikk ezeket a megfontolásokat vizsgálja a katasztrófaelhárítás aspektusából.

Kulcsszavak: különleges jogrend, anyagellátás, közszolgálati logisztika, hivatásrendek

Abstract

To handle events that trigger a special legal order and all forms of defense connected to these events need a certain amount of material resources. The starting point for organizing the material supply for defense is to determine where, when and how much resources we need to be available. As for defense planners, it is vitally important to know the volume of the material of different purpose to be delivered, their location in the supply chain and the timing of resupply. The article looks at these considerations from the aspect of disaster relief.

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Katonai Logisztikai Intézet Műveleti Logisztikai Tanszék Professor Emeritusa – National University of Public Service Faculty of Military Science and Officer Training, Institute of Military Logistics, Department of Operational Logistics Professor Emeritus, E-mail: bathy.sandor@uni-nke.hu ORCID: 0000-0002-6149-0029

A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosító számú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében működtetett Ludovika Kutatócsoport keretében, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült.

The work was created in commission of the National University of Public Service under the priority project KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 titled „Public Service Development Establishing Good Governance” in the Ludovika Research Group.

Keywords: special legal order, material supply, public service logistics, public service professions

BEVEZETŐ

A különleges jogrend időszakai olyan működési körülményeket jelentenek a közszolgálati logisztika anyagi támogatás funkciója vonatkozásában, amelyek merőben eltérnek a béke (normál) körülmények közöttihez viszonyítva.

Mindhárom hivatásrendnél (katasztrófavédelem, honvédség, rendőrség) az alkalmazási viszonyaikhoz, a működés körülményeihez és a védelemben betöltött szerepükhöz adekvált anyagellátási rendszer kialakítását végezték el, amely tükröződik doktrinális tételeikben, és napvilágot lát a közszolgálati szakemberek képzését elősegítő egyetemi tankönyvben² is.

A hivatásrendek közös feladatmegoldása, a feladatok közös tervezhetősége azt igényli, hogy a meglévő elméleti alapokat továbbgondoljuk, és olyan szinergiát teremtsünk a közös működés támogatására, ami a leghatékonyabb együttműködést teszi lehetővé. Munkám közvetlen előzményeinek tartom a katasztrófavédelemnél Demény Ádám és Horváth Zoltán publikációit,³ valamint a KVFI Műszaki Tanácsadó Testületnek „A katasztrófavédelmi logisztikai koncepció végrehajtásának helyzetéről, fejlesztésének további irányairól” szóló előterjesztést (sajnos erről publikált anyag nem áll rendelkezésre, de a katasztrófavédelmi fejlesztésekben testet ölt).

Honvédelmi vonatkozásban az Összhaderőnemi Doktrínában⁴ és a HVKF Készletképzési intézkedésében megfogalmazottakat.

A rendőrségi logisztika vonatkozásában Németh Gyula PhD értekezésében⁵ a csapaterő alkalmazásának logisztikai kérdéseiről leírtakat.

Cikkemben szeretném tisztázni, hogy milyen rendezőelvek alapján, milyen mennyiségű és fajtájú anyagfelhasználást prognosztizálnak az egyes eseményeknél, és ennek fedezésére hol és milyen készleteket hoznak létre, milyen további lehetőségek vannak az ellátás biztonságának erősítésére.

1. A KIALAKULT HELYZET JELLEMZŐI

A különleges jogrend bevezetését kiváltó események az anyagok felhasználása vonatkozásában általában fokozott igénybevételt és fogyasztást eredményeznek. Egyes anyagfélésegeknél az esemény jellegétől függően különlegeseek. Például háborúban – harcanyag-

² Közszolgálati logisztika. Nemzeti Közszolgálati és Tankönyvkiadó, Budapest, 2013.

³ Dr. Demény Ádám és Horváth Zoltán: Az egységes Katasztrófavédelem új logisztikai támogató rendszerének koncepciója. Katasztrófavédelmi Szemle, 19. (2012/2.) 11. o.

⁴ Magyar Honvédség Összhaderőnemi Doktrína. 4. kiadás.

⁵ Németh Gyula: A Rendőrség logisztikai támogatásának átalakítása. PhD értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Kossuth Lajos Hadtudományi Kar, Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2011.

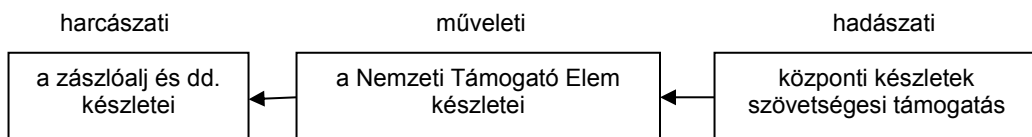
HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

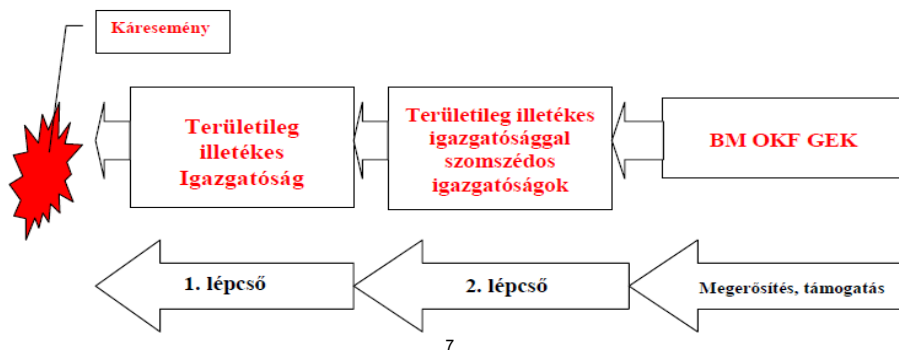
ok, árvíznél a homok és homokzsák, vegyi katasztrófánál a megfelelő mentesítők stb. Az anyagfelhasználás ideje, helye és mérete pontosan nehezen prognosztizálható, ami az ellátás megszervezésében lehetetlenné teszi a Just in Time módszer alkalmazását, előtérbe helyezve a készletek felhalmozását az ellátási lánc csomópontjaiban, illetve a védekezés körzetében.

A védekezés szempontjából meghatározó két hivatásrend, nevezetesen a katasztrófavédelem és a honvédelem támogatási stratégiája ennek figyelembevételével épül fel, hogy az esemény helye, időpontja és mérete csak bekövetkezési hipotézisek alapján prognosztizálható, ezért több egymást kiegészítő és támogató anyagi lépcső biztosítja a megfelelő időben és mennyiségben megvalósuló támogatást.

A honvédség – igazodva a NATO igényekhez – többlépcsős készletezési rendszert tart fenn, közepes harci napban⁶ számolva:

A katasztrófavédelemnél ezt a lépcsőzést a közszolgálati logisztika tankönyvben is szereplő ábra szemlélteti.

Forrás: Dr. Demény Ádám – Horváth Zoltán: Az egységes katasztrófavédelem új logisztikai támogató rendszerének koncepciója. Katasztrófavédelmi Szemle, 19. (2012/2) 9. o.

⁶ Közepes harci nap (DOS) anyagszükséglete

⁷ BM OKF GEK: Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Gazdasági Ellátó Központ.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

Fontos különbség a formailag hasonló rendszerben, hogy a honvédségi egymásra épülő lépcsők valamennyien a harcászati szinten elfogyasztott készletek pótlására rendelték, nevezetesen arra, hogy egy elhúzódó (több műveletet felölelő) háborús helyzetben is biztosított legyen a honvédség erőinek ellátása.

A katasztrófavédelemnél a lépcsőzési modellből az alábbi következtetések vonhatók le:⁸

- a logisztikai feladatok elsődleges biztosítása az esemény bekövetkezését tekintve a területileg illetékes igazgatóság hatáskörébe tartozik, elsődleges képességek bevonásával;
- a logisztikai rendszer második szintje a felelős igazgatósággal szomszédos igazgatóságok azon elsődleges erőforrása, mely igény esetén a BM OKF gazdasági főigazgató-helyettes jóváhagyása után alkalmazásba vehető;
- a logisztikai rendszert megerősítő logisztikai támogató feladatok ellátása a BM OKF GEK feladata. A BM OKF GEK-en keresztül kapcsolódnak a rendszerhez a következő elemek:
 - a) az állami tartalékgazdálkodásban résztvevő szervezeteknél készletezett anyagok, készletek, technikai eszközök,
 - b) a külföldről érkező adományok, segélyek, valamint
 - c) az azonnali gyártói beszállítások.

A megválaszolandó kérdés az, hogy vajon ez a lépcsőzés tartalmazza-e azokat a mennyiségeket a különböző anyagokból, amire az elhárításhoz szükség van? Például egy vegyi katasztrófa esetén a szomszéd mggyékben rendelkezésre áll-e a szükséges reagens? Beláthatóan nem. Ezért jelentősek azok a speciális regionális mentőerők, amelyeket a GEK különít ki. Ezek olyan különböző berendezésű konténerek, amelyek műszaki, vegyi stb. jellegű védelem megerősítésére szolgálnak.

A katasztrófa elhárítás vonatkozásában hatályos kormányrendelet⁹ két pontban tárgyalja a készletet.

„Induló katasztrófavédelmi készlet: a védelmi célokra felhasználható anyagok és eszközök összessége, amely a szükséges központi készletek megérkezéséig megfelelő mennyiségben és minőségben biztosítja a védekezést.”

„Központi készlet: a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, valamint a polgári védelmi kötelezettség alapján létrehozott polgári védelmi szervezetek alkalmazásához szükséges felszerelések, technikai eszközök és anyagok, melyek beszerzése a központi költségvetésből történik.” Ez azt jelenti, hogy a központi készlet nem meglévő, azt a katasztrófa elhárításához kell beszerezni.

⁸ Közszolgálati logisztika tankönyv. 217. o.

⁹ 234/2011 (XI.10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

E két tulajdonképpen értelmezendő készleten kívül – hozzáteszem teljesen logikusan – a főigazgatói intézkedés¹⁰ egy némileg módosított készlet fogalmat határoz meg: induló védekezési készlet néven „mindazon, az Igazgatóságoknál és BM OKF GEK-nél rendelkezésre álló BM OKF által központilag egyeztetett és jóváhagyott erőforrások összessége, amelyek magukba foglalják az Igazgatóságoknál és BM OKF GEK-nél mindenkor rendelkezésre álló raktári készleteket, a helyi és központi beszerzések által rendelkezésre álló erőforrásokat, valamint az Igazgatóságoknál és BM OKF GEK-nél rendelkezésre álló lebiztosított készleteket.”

A három fogalomból, amelyek nincsenek ellentmondásban, az következik, hogy a központi készletek beérkezéséig a katasztrófa elhárítás helyszínére elegendőnek kell lenni az induló katasztrófavédelmi készletnek. Mivel ezek a készletek

- helyszíni,
- a régióban lévő,
- illetve a központi raktárban, valamint más régióban lévő készletből állnak, a folyamatos ellátás érdekében ezeknek a kárhelyszínre való időbeni eljuttatását meg kell szervezni.

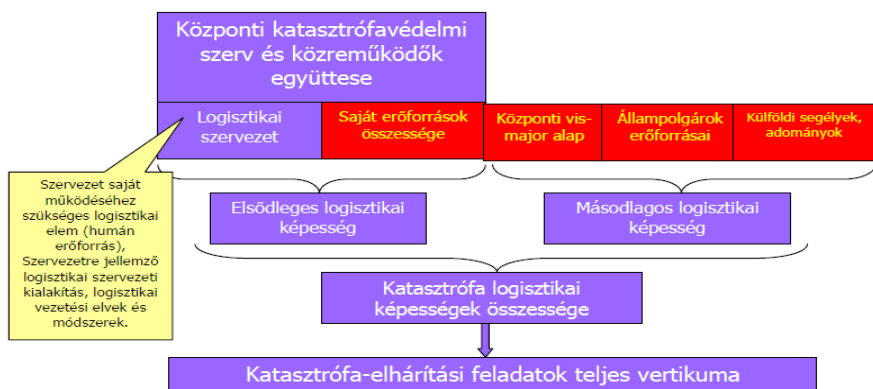
Mivel az idő és a tér dimenzió itt együtt értelmezendő, szükséges, hogy a várható felhasználás függvényében a raktárak ezeket a készleteket kiadhassák, a szállítók a helyszínre szállíthassák, aminek természetesen szállítótér és rakodóerő vonzata van.

Így alakulhat ki, hogy a védekezés anyagi támogatásának első lépcsője a helyszíni, második lépcsője a regionális, harmadik a központi raktárak, illetve a külföldi segítségnyújtás erőforrásai lehetnek. A kormányrendeletből következik, hogy a központi készleteket úgy kell lebiztosítani, hogy azok időben beérkezhessenek a védekezés helyszínére. Ennek megszervezéséhez elengedhetetlennek tűnik, hogy a logisztikai tervezés részt vegyen a kockázatelemzés, kockázatértékelés folyamatában, és ezekre támaszkodva készítse el a veszélyelhárítási tervek logisztikai fejezetét.

A logisztikai képességeket ennek megfelelően elsődleges és másodlagos képességekre bontja, amelyek az azonnali beavatkozás és az utánpótlás funkcióját hivatottak betölteni.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

Forrás: Horváth Zoltán: A hazai katasztrófavédelmi logisztikai támogatás újszerű értelmezése. *Polgári Védelmi Szemle, 2009/2. 120. o.*

Az elsődleges logisztikai képesség alatt a katasztrófavédelem szereplőinek saját szervezetében meglévő humán erőforrások, anyagi-technikai erőforrások, készletek, anyagok, eljárások, módszerek (információ) és az azok mozgatását és felhasználását lehetővé tevő saját logisztikai rendszer által biztosított képességeket határozhatjuk meg. Ez alatt a BM OKF központi-, területi- és helyi szerveinek, valamint a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Gazdasági Ellátó Központ meglévő képességeit érthetjük.

Másodlagos logisztikai képesség alatt értjük azt a megerősítő és visszapótló logisztikai képességet, amelynek célja, hogy a védekezéshez szükséges, a kárterületen közvetlenül felhasználható anyagokat és eszközöket időben, megfelelő mennyiségben – megerősítő jelleggel – a helyszínre juttassa, valamint a védekezésben részt vevő szervezetek által felhasznált saját erőforrásait visszapótolja. Ezen alapvetően a BM OKF GEK-nél rendelkezésre álló anyagi-technikai erőforrások, készletek és logisztikai képességek összességét, valamint az állami tartalékgazdálkodásban részt vevő szervezetek által tárolt, készletezett anyagok, készletek technikai eszközök összességét értjük. Ugyanakkor az ország gazdasági vérkeringésében a védekezéshez szükséges anyagok döntő hányada szinte korlátlanul jelen van, a kurrens, különleges, egyedi anyagok nemzetközi kitekintéssel és rendszeres monitorozással és a hozzáférés tervezésével tervezni szükséges.

A feladatok ellátásához a védekezésben részt vevő hivatásrendek különböző mennyiségi készlettel rendelkeznek. Ezek a készletek a rendszer egészét tekintve helyszíni (harcászati), támogató (műveleti) és központi (stratégiai) készletekre bonthatók. Belső tartalmukat és diszlokációjukat tekintve azonban jelentős eltéréseket mutatnak.

Természetesen az anyagok felhasználása az események függvényében a működés feltételei szerint anyagfajtánként differenciáltak.

A honvédségnél a harcanyagok, ellátási anyagok és fenntartási anyagok jellemzik a várható felhasználás helyét és rendeltetését.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

A katasztrófaelhárítás anyagellátási és készletezési rendszere sokkal heterogénebb. Ez a védekezésben részt vevők szélesebb körével van összefüggésben, és természetes sajátosságokkal bír a tűzoltóság, iparbiztonság és polgári védelem vonatkozásában.

A közreműködőket a katasztrófavédelmi törvény¹¹ határozza meg.

„A védekezést és a következmények felszámolását az erre a célra létrehozott szervek és a különböző védekezési rendszerek működésének összehangolásával, az állampolgárok, valamint a polgári védelmi szervezetek, a gazdálkodó szervezetek, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, az állami meteorológiai szolgálat, az állami mentőszolgálat, a vízügyi igazgatási szervek, az egészségügyi államigazgatási szerv, az önkéntesen részt vevő civil szervezetek és az erre a célra létrehozott köztestületek, továbbá nem természeti katasztrófa esetén annak okozója és előidézője, az állami szervek és az önkormányzatok bevonásával, illetve közreműködésével kell biztosítani.”

A törvényből egyértelműen következik, hogy az erőforrások köre sokrétű és csoportosításukra – egyetértve Dr. Tóth Rudolf és Horváth Zoltán véleményével az általuk szerkesztett ábra alkalmas. Fontos, hogy ezen belül meghatározzuk a katasztrófavédelem és a közreműködők anyagi erőforrásait, hiszen döntően ezek tervezésével lehet számolni a hivatásrendek együttműködése során.

Az anyagi erőforrások vonatkozásában bizonyos pontosítások mégis szükségesek. Először az egy fontos forrása az anyagoknak, ami a gazdaságban az ellátási láncban van és jól megköthető szerződésekkel és raktározási technológiával időben hozzáférhető. Másodsor azok az EU-ban fellelhető készletek, melyekre az Európai Kiemelt Infrastruktúrák védelméhez és a kialakított együttműködések kapcsán mobilizálhatók. Az EU–USA–Kanada együttműködés¹² széles távlatokat és lehetőséget nyit a védekezés nemzetközi kiszélesítésére.

¹¹ 2011. évi CXXVIII törvény 2.§(1) bekezdés.

¹² Az együttműködés keretében 2011 júniusában, a magyar elnökség (Magyarország 2011. január 1-től 2011. június 30-ig látta el az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét) alatt, Budapesten zajlott a II. EU–USA–Kanada Kritikus Infrastruktúra Védelmi Konferencia, amely kifejezetten a tengerentúli kapcsolatok megerősítésére irányult. A fokozott együttműködés elsősorban a következő területekre vonatkozik

- kritikus interdependenciák modellezése, függőség azonosításának módszerei,
- érintett hatóságok tapasztalatainak alkalmazása,
- információ-megosztás elősegítése,
- ipari ellátási lánc biztonsága prioritásának hangsúlyozása, veszélyhelyzeti tervek kidolgozása,
- globális infrastruktúra védelmi eszközrendszer önkéntes alapú kidolgozása (vizsgálatok és elemzések, kockázatkezelés, felkészülés és irányítás),
- Információcsere.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

Az erőforrások csoportosítása¹³

Az előzőekben jelzett erőforrás – ami a gazdaságban rendelkezésre áll az az erőforrások csoportosítása ábrán nem szerepel, ezért egy példán keresztül szeretném érzékeltetni ennek jelentőségét.

A Katasztrófavédelmi Főigazgatóság értékelési adatai alapján:

Szervezet	Tárolt homokzsák mintegy db
Vízügy	7 millió
GEK + megyék	5 millió
összesen	12 millió
szegedi TEXPAK KFT (a malmok ellátását végzi)	A vízügy készletét meghaladó készlet

Megjegyzés: Ha figyelembe vesszük, hogy a 2013-as árvíz homokzsák szükséglete mintegy 13 millió db volt, látható, hogy abszolút értelemben az országban elégséges készlet áll rendelkezésre.

2. STRATÉGIAI MEGFONTOLÁSOK A KÉSZLETEK KEZELÉSÉBEN

A Katasztrófavédelmi Főigazgatóság szinte megalakulása óta tudományos szinten¹⁴ foglalkozik az anyagellátás megszervezésének stratégiai problémáival. A kialakított több lépcsős védekezési rendszer jó alapot teremt a továbbgondolkodásra, amire a Műszaki Tanácsadó Testület tagjaként Dr. Svendor és Dr. Tóth Bálint ezredes urakkal több gondolatot fogal-

¹³ Dr. Tóth Rudolf – Horváth Zoltán: A logisztikai támogatás helye, szerepe a hazai katasztrófavédelem rendszerében. Polgári Védelmi Szemle, 2009/1. 152. o. alapján szerkesztve.

¹⁴ Műszaki Tanácsadói Testület, elnök: Dr. Jároscsák Miklós.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

maztunk meg, melyeket előterjesztésemben a grémium megvitatott és ajánlasként terjesztett a Főigazgató elé. A témához kapcsolódóan ezek az alábbiakban foglalhatók össze.

Külön figyelmet és megközelítést igényel azon anyagok köre, amelyeknek normál időszakban nagyon alacsony szintű a felhasználása, katasztrófa helyzetben viszont kifejezetten nagy mennyiségben szükségesek (pl. szűrőbetétek, vegyszerek és reagensek), s a tárolhatóságuk adott naptári időhöz (szavatossági időhöz) kötött. Felhasználásuk jellegét leegyszerűsítve, ezek a „fogyóanyagok” körét alkotják, ami viszont csak „éles” szakfeladatok időszakában realizálódik, s akkor is csak adott típusú feladatoknál. Ráadásul ezen anyagok között jelentős számban vannak olyanok, amelyeknél nagyon nem egyszerű a napi igény (DOS) kategóriáját konkrétan megállapítani, mivel a felhasználásuk nem folyamatos, hanem csak adott sajátosságú helyzet kialakulását követően indul be (akkor viszont – a helyzet méreteitől függően – akár „a teljes elérhető raktárkészlet szintjéig”).

Ilyen anyagokból normál időszakban – a fentiekből következően – igen jelentős készleteket kellene tartalékolni, készenlétben tartani, ugyanakkor a felhasználásukra csak a katasztrófa bekövetkezésekor számíthatunk. A szükségesség alapját képező eseményeket tekintve ez persze szerencseként is értékelhető, a pénzügyi vonatkozást illetően viszont óhatatlanul felmerülhet a kérdés, hogy lehetne-e más utat találni, mint a jelentős ráfordítások árán létrehozott készleteket kihasználatlanul hagyni előregedni, s így hagyni veszendőbe menni?

Hazai gyártású termékfeleségek vonatkozásában: feltehetőleg IGEN.

A szavatossági idővel bíró, normál időszakban nagyon kis felhasználású, katasztrófa helyzetben viszont kifejezetten nagy mennyiségben szükséges anyagok körében anyagféleségenként meg kell vizsgálni annak lehetőségét, hogy a tartalék készletek adott hányada biztosítható lehet-e a minősített időszaki rögzített kapacitások fenntartására vonatkozó szerződések útján.

„Mindenképpen olyan rugalmas ellátási-beszerzési rendszer kialakítása válik szükségessé, amely képes a szállítmányozó szerepkörét átvenni: így különösen a potenciális fuvarozókkal kötendő olyan megállapodásokat, amelyek nem járnak előzetes kötelezettségvállalással. Ennek egyik megoldási módozata – amelyre vonatkozó előkészületek már megtörténtek – a keretmegállapodásos eljárás.”¹⁵

„Amennyiben megoldható, a javító cég konszignációs raktár keretében kihelyezett árukészlettel – a megrendelő szervezete telephelyén – biztosítja a szükséges javító anyag és alkatrész utánpótlást. Az induló alapkészlet tartalmazza az összes termékből az előre meghatározott mennyiséget.”¹⁶

Természetesen azt is be kell látni, hogy ezen kapacitások beindításának és felfuttatásának időigénye fogja alapjaiban befolyásolni, hogy a szükségletek mekkora hányadát

¹⁵ Derzsényi Attila: Keretmegállapodásos eljárás alkalmazása a honvédségi ellátásban. Katonai Logisztika, 21 (2013/1). 35–48. o.

¹⁶ Derzsényi Attila: Gépjárműjavítás és kapcsolódó alkatrész beszerzés aktuális kérdései. Katonai Logisztika, 20 (2012/4). 18–33. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

lehetne ebbe az irányba áttérni – ami azt is jelenti, hogy a központi készletek tárolását ilyen módon kiváltani nem lehet, csak annak méreteit csökkenteni.

A szavatossági idővel bíró, normál időszakban nagyon kis felhasználású, katasztrófa-helyzetben viszont kifejezetten nagy mennyiségben szükséges anyagok körében a hazai gyártású termékek vonatkozásában feltehetőleg járható lehet egy olyan út is, amikor egy speciális „bértárolási” szerződés kerülne megkötésre a gyártó céggel, hogy végezze az adott termékből a katasztrófavédelmi szervezetek részére szükséges központi készlet tárolását.

Egy ilyen szerződés mindkét fél számára több előnyt is eredményezhet, a legfontosabb viszont az, hogy leginkább ez lehet képes a Megrendelő legfőbb problémájánál kiutat mutatni, nevezetesen a tárolt készletek frissítését megoldani.

Hogy mik szükségesek ehhez? Előzetes hatáselemzés, átgondolt tervezés, szigorúan rögzített keretek közötti rugalmasság, felelősségérzet.

- Egy ilyen konstrukció esetében Megrendelőnél nincs szükség tárolóterre – Gyártónál ez alapvetően már megvan, esetleg a méretét kell valamennyivel növelni.
- Amennyiben a tárolandó készletszinthez hozzárendelésre kerülne egy maximálisan megengedhető „lefogyás” (meghatározott időn belüli visszapótlási kötelezettséggel), akkor ez a hányad betölthetné a Gyártó raktári készletének szerepét is, amivel neki amúgy is rendelkeznie kell ahhoz, hogy más vásárlók (ipari szereplők) kisebb volumenű, promptigényeinek eleget tudjon tenni.
- Ezzel a megengedett készletszint csökkenéssel együtt a szerződésben az is rögzítésre kerülne, hogy az „átmeneti hiányt” a Gyártó hány napon belül pótolja, amennyiben a Megrendelő a teljes mennyiséget lehívja, illetve abban az esetben, ha ilyen nem következik be, akkor is maximum 1 éven belül a teljes szintre feltölti.
- Gyártó számára ez lehetőséget biztosít arra, hogy az új sorozatok legyártását a készletszintekhez hozzárendelten, de a gyártási kapacitásának egyéb feladatok általi leterheltségével összehangolva ütemezhesse.
- Ezekon az említett kereteken belül a „lefogyások – visszapótlások” a tárolt tartalékok évről-évre frissítéséhez vezetnek.
- Erre még ráerősíthet az is, amikor Megrendelő a csapatszintű felhasználásainak pótlásához ebből a készletből hívja le a szükséges mennyiséget, s helyettük a Gyártó friss gyártású darabokat tárol be.

Mindezeket úgy összegezhetjük, hogy annál a konstrukciónál, amely mindkét fél számára előnyökkel járhat, nagy valószínűséggel megvalósítható, s az ahhoz szükséges szerződés feltételei viszonylag hamar kidolgozhatóak.

Veszélyhelyzet időszakában több olyan speciális eszközféleség is szükségessé válik, amelyekre a mindennapok átlagos volumenű feladatainál nincsen szükség (pl. nagyobb kapacitású mentesítő berendezések).

Normál időszakban az ilyen felszerelések jellemzően nincsenek használatban, viszont mindenkor üzemkészen és alkalmazásra készen kell őket tartani. Tárolóter igényük folyamatosan fennáll, az üzemkészségük fenntartásához elengedhetetlen technikai kiszolgálási

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

kapacitás (s még inkább a jártasság) saját állománnyal még jelentős erőfeszítések árán sem biztosítható maradéktalanul.

Vizsgálni érdemes, hogy a normál időszaki, átlagos volumenű feladatoknál nem szükséges, alapvetően csak veszélyhelyzetben használatos berendezések technikai kiszolgálásán túl azon üzemképes állapotban való tárolása megvalósítható-e az adott szakmai profilban orientált nemzetgazdasági szereplőkkel megkötésre kerülő szerződések alapján.

Az említett cégeknél – amelyek gyártással és/vagy szerviztevékenységgel foglalkoznak – az ehhez szükséges szaktudás megvan, jellemző az is, hogy a szükséges tárolóter könnyen megteremthető, a periodikus technikai kiszolgálások végrehajtási képességét meg-alapozó jártasság rendelkezésre áll.

A cégek humán szakmai kapacitására alapozni lehet a Megrendelő által kiválasztásra kerülő – a meglévő állományból vezényelni tervezett vagy tartalékos – kezelőállomány felkészítését és gyakoroltatását, valamint az érintett irányultságú gyakorlatok eredményes végrehajtásához nyújtandó szakmai háttértámogatást.

Az ilyen szerződés is – adott mértékben – hozzá tud járulni ahhoz, hogy a cégeknél mindezen humán kapacitások megtarthatók legyenek, amelyek az esetek jellemző hányadában a minősített időszaki rögzített kapacitások fenntartásának egyik összetevőjét képezik.

„Azon szervezetek részére, amelyeknek feladata a különleges jogrend szerinti tevékenység, már a felkészülés időszakában lehetősége van eltérni a békeidőszaki beszerzési szabályoktól, azaz a törvény felmentést ad, vagy enyhíti a szigorú szabályokat. A felkészülés időszakában kell kialakítani azokat a koncepciókat, amelyek alapján a minősített időszak logisztikai elvei helyen, időben, megfelelő minőségben, mennyiségben, megfelelő áron kerüljenek biztosításra.”¹⁷

Ezek a megfontolások szükségessé tesznek néhány fontos változtatást a katasztrófa elhárítást szolgáló készletek kezelésében.

3. AZ ANYAGI TÁMOGATÁS SZILÁRDÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI A KÉSZLETEK MEGLÉVŐ SZINTJÉN

- Az anyagellátást a prognosztizálható katasztrófák anyagszükségletének megfelelően kell tervezni megyei szinten és országosan, biztosítva valamennyi elhárításban résztvevő erő működését.
- A lehetséges mértékig egységesíteni a közepes napi szükségleteket (DOS).
- A készleteket funkcionálisan lépcsőzni kell:

¹⁷ Derzsényi Attila: Különleges jogrend szerinti beszerzés az ellátási lánc folyamatában. In: Csengeri János – Krajnc Zoltán (szerk.) Humánvédelem – békeművelési és veszélyhelyzet-kezelési eljárások fejlesztése. Nemzeti Közszerződéti Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Budapest, 2016. 615–642. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

- Az első lépcsőbe az elsődleges képességek azon része tartozik, amely a katasztrófa elhárítást azonnal képes megkezdeni és folytatni mindaddig, amíg az utánpótlást nem kap.
- A második lépcsőbe tartoznak azok az erők és eszközök, amelyek megerősítik a védekezésben résztvevő erőket és utánpótlást biztosítanak számukra. Ezek lehetnek regionálisak (szomszéd igazgatóságok, központi készlet kikülönített része).
- A harmadik lépcsőbe tartozik a nemzetgazdaság központi készletei meleg és hideg kapacitása a gazdaságban meglévő és a védekezés céljára elérhető készletek, a speciális import és a nemzetközi segítség.

Az egymásra épülő rendszert úgy célszerű felépíteni, hogy a védekezés mértékének megfelelő mennyiségű anyag és eszköz napi szinten a szükséglet 30–50%-a alá ne csökkenjen a védekezés helyszínén. Valószínűleg megkönnyíti a munkát, ha nem általában beszélünk anyagokról, hanem az anyagokat a felhasználás körülménye és a rendeltetés szerint osztályozzuk hasonlóan a honvédségi anyagokhoz.

- Alkalmazási készletek, azokat az anyagokat foglalja magában, amelyeket a kárelhárításhoz felhasználunk, illetve a kárelhárításra való felkészítés, kiképzés céljait szolgálják. Például mentesítő anyagok, oltóanyagok, homokzsákok stb.
- Ellátási készletek, amik a védekezésben résztvevők felszerelése, ellátása és ezen eszközök javítása érdekében használnak fel.
- Szolgáltatói készletek, a lakosság és az anyagi javak mentésére és ellátására felhasznált anyag- és eszközkészletek.

Fontos körülmény, hogy elsősorban az ellátási, de a szolgáltatói készletek vonatkozásában is határozzuk meg régióként a várható felhasználás mennyiségét, hiszen csak egy ilyen prognózis alapján lehet a készletek mennyiségéről és rendelkezésre állási idejéről dönteni illetve megfelelő biztosítási tervet készíteni.

- A védelem feladatába bevont valamennyi erő ellátását a védekezést vezető törzsnek kell koordinálnia, figyelembe véve a bevont erők saját ellátási lehetőségeit. A tábori ellátással nem rendelkezők és a lakosság ellátását a közreműködők bevonásával a központi katasztrófavédelmi törzs szervezésében és irányításával célszerű végezni.
- A sikeres logisztikai támogatás kulcsa, hogy a szükségből erényt kovácsolva a védekezés szereplőinek logisztikai képességeit egyesítsük és ezáltal az ellátás színvonalát emeljük fel.
- A logisztikai együttműködést a hivatásrendek között mélyíteni kell.

Az együttműködésnek, amit a törvények szelleme és kormányrendeletek szövege előír az anyagi támogatás vonatkozásában több területe határozható meg, amelyek a katasztrófák elleni védekezés megelőzési, mentési és helyreállítási időszakában erősítik a hatékonyabb közös fellépést.

A normál időszakban:

- Az anyagok, eszközök egyeztetett rendszeresítése és beszerzése.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

- A kodifikációs rendszer kiépítése.
- A lehívható képességek átláthatóvá tétele.
- A logisztikai támogatás közös tervezése, beleértve létfontosságú rendszerelemek védelmét.
- A közös feladatokra egységesítik normáikat.

Az események bekövetkezése során

- Minden hivatásrend elfogadja a másik által nyújtott szolgáltatást és bizalommal van iránta.
- A felek nem tesznek különbséget a szolgáltatásokban a hivatásrendek között, egységesítik szállítási, raktározási és anyagkiadási szabályozóikat.

Az eredeti helyzet visszaállítása időszakában

- Egyenlő számban képviselik magukat a felszámoló bizottságokban, az elszámolás során és a káresemények kivizsgálásában.
- Nézetkülönbség esetén tartózkodnak attól, hogy jogvitáikat bírósági úton rendezzék.

Csak megjegyzendőnek tartom, hogy a NATO ellátási lánc, amely a többnemzeti együttműködésre épít a többnemzeti kötelekek támogatásában a felsoroltakhoz hasonló igényeket fogalmaz meg.

BEFEJEZÉS

A különleges jogrend eseményeinek anyagellátásában kialakított készletek a hivatásrendeknél némileg eltérő módon, de biztosítják a védelmi feladatok szervezett megkezdését. A bekövetkezett események méretének növekedése és időbeni elhúzódnása több anyag vonatkozásában a támogatási lánc újraértékelését teszi szükségessé.

Az anyagok egy részénél, és ezek elsősorban az alkalmazási anyagok, tehát azok az anyagok, amelyeket a védekezéshez felhasználnak, harcanyagok, mentesítő, oltó anyagok vagy éppen homokzsákok, szükségesnek látszik olyan védelmi tartalékok mobilizálása (hazai, külföldi beszerzési lehetőség megteremtése), amelyek időben pótolhatják a felhasznált készleteket. Ennek biztosítása hatékonyabb készletképzési és raktározási stratégiával, a várható szükségletek pontosabb meghatározásával, a legfrekvenciáltabb anyagok nemzetközi szintű monitorozásával és a hivatásrendek szorosabb együttműködésével kezelhetőnek ítéltető.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Magyarország Alaptörvénye.
2. 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról.
3. 1656/2012. (XII. 20.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiájának elfogadásáról.
4. 1525/2013 (VIII.12) Korm. határozat a HIKOM létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

5. 2011. évi CXIII. Törvény a honvédelemről és Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről.
6. 2011. évi CXXVIII. Törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról.
7. 234/2011. Korm. Rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról.
8. 290/2011. Korm. Rendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról.
9. BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgató 1/2016 számú intézkedése.
10. MH Összhaderőnemi Doktrína. 4. kiadás.
11. Közzszolgálati logisztika. Nemzeti Közzszolgálati és Tankönyvkiadó, Budapest, 2013.
12. Balogh Miklós – Dobos József – Göz Adrien – Keszely László – Pállai Ferenc – Ronkovich Milán: A honvédelmi létfontosságú rendszerelemek azonosításáról, kijelöléséről, ellenőrzéséről és nyilvántartásáról szóló módszertani segédlet. Zrínyi kiadó, Budapest, 2017.
13. Báthly Sándor: Az ország területe védelmi célú logisztikai előkészítése, különös tekintettel a közlekedési hálózatra. Hadtudományi Tájékoztató, 2002/3. 131–142. o.
14. Dr. Bognár Balázs – Dr. Bonnyai Tünde – Dr. Görög Katalin – Dr. Kátai-Urbán Lajo –, Dr. Vass Gyula: Létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme. Kézikönyv a katasztrófavédelmi feladatok ellátására. Nemzeti Közzszolgálati Egyetem, Budapest, 2015.
15. Dr. Demény Ádám és Horváth Zoltán: Az egységes Katasztrófavédelem új logisztikai támogató rendszerének koncepciója. Katasztrófavédelmi Szemle, 19. (2012/2). 5–11. o.
16. Derzsényi Attila: Gépjárműjavítás és kapcsolódó alkatrész beszerzés aktuális kérdései. Katonai Logisztika, 20. (2012/4). 18–33. o.
17. Derzsényi Attila: Keretmegállapodásos eljárás alkalmazása a honvédségi ellátásban. Katonai Logisztika, 21. (2014/ 1). 35–48. o.
18. Derzsényi Attila: Katonai beszerzés II. A közbeszerzés, (Köz)beszerzés, beszerzés rendszere. Hadmérnök, X ((2015/2). 135–147. o.
19. Derzsényi Attila Különleges jogrend szerinti beszerzés az ellátási lánc folyamatában. In: Csengeri János – Krajnc Zoltán (szerk.) Humánvédelem - békeműveleti és veszélyhelyzet-kezelési eljárások fejlesztése. Nemzeti Közzszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtiszt-képző Kar, Budapest, 2016. 615–642. o.
20. Horváth Attila: A hadszíntér előkészítés közlekedésügyi összefüggései a két világháború között. Hadtudományi Tájékoztató, 2002/3. 65–86. o.
21. Horváth Attila: Az ellátási lánc, mint kritikus infrastruktúra (létfontosságú rendszerelem). In: Csengeri János – Krajnc Zoltán. Humánvédelem - békeműveleti és veszélyhelyzet-kezelési eljárások fejlesztése. Nemzeti Közzszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtiszt-képző Kar, Budapest, 2016. 550–614. o.
22. Horváth Attila: Szempontok a katonai közlekedési védelemigazgatási és nemzetgazdasági kapcsolatrendszeréről. Katonai Logisztika, 2016. Különszám 245–266. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

23. Lakatos László: A különleges jogrend és a honvédelem szabályozása. Magyar Tudományos Akadémia/Hungarian Academy of Sciences, Budapest,
24. Lakatos László – Varga Attila Ferenc: A magyar honvédelmi igazgatás. In: Farkas Ádám – Kádár Pál (szerk.): Magyarország katonai védelmének közjogi alapjai. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016. 159–211. o.
25. Németh Gyula: A Rendőrség logisztikai támogatásának átalakítása. PhD értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Kossuth Lajos Hadtudományi Kar, Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2011.
26. Simicskó István: Az országvédelem és országmozgósítás szervezeti, hatásköri, irányítási rendszer minősített időszakokban. PhD értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Kossuth Lajos Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2008. 152 o. URL cím: http://uni-nke.hu/downloads/konyvtart/digitgy/phd/2009/simicsko_istvan.pdf
27. Dr. Tóth Rudolf – Horváth Zoltán: A logisztikai támogatás helye, szerepe a hazai katasztrófavédelem rendszerében. Polgári Védelmi Szemle, 2009/1. 146–163. o.
28. Venekei József: Az ellátási (támogatási) lánc szerepe és fontossága a katonai felsőoktatás gyakorlatában. In: Horváth L. Attila (szerk.): 52 év a katonai logisztika szolgálatában. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017. 75–85. o.
29. Venekei József: Role of Bulk Installations (BFIs) and Field Pipeline Systems in Operational Support Chain. Hadmérnök, VIII. (2013/3). 30–36. o.
30. Venekei József: Lessons Learned from Multinational Logistic Training Program MAGLITE 2013/1. Hadmérnök, 8. (2013/3). 37–42. o.